

MATERIALLAR VA KIYIM-KECHAKNING TASNIFI

Ziyayeva Dildoraxon Ikromovna

Toshloq tumani 2-son kasb hunar maktabi

“Maxsus fanlar” kafedrasi o’qituvchisi

Annotasiya: Ushbu maqolada hozirgi kunda turli xil kiyimlarga qo’yiladigan talablar haqida bayon qilingan.

Kalit so’zlar: Konfeksiyalash, kiyim paketi, ekspluatasion ko’rsatkichlar, sifat ko’rsatkichi.

Kiyim tayyorlash uchun materiallarni ikki guruhga bo’lish mumkin: to’qima, trikotaj va noto’qima materiallar.

To’qima materiallar – bular yigiruv, to’quv, to’qima va boshqa buyumlar: matolar, trikotaj va to’qima gazlamalar, yigirilgan ip va iplar, sun’iy charm va sun’iy mo’yna, shuningdek, to’qima va noto’qima materiallarning har xil turlari uyg’unligini o’zida ifoda etuvchi kompleks (jamlama) materiallardir.

Kiyim uchun to’qima materiallar assortimenti o’z ichiga tabiiy (zig’ir, paxta, jun, ipak), sun’iy (viskoza, polinoza, atsetat, siblon va boshqalar), sintetik (lavsan, kapron, anid, nitron va boshqalar) xomashyodan va yuqorida sanab o’tilgan tarkiblarning aralashmasidan ishlab chiqarilgan gazlamalarni o’z ichiga oladi. Xomashyo tarkibi, uning turli-tumanligi, to’qima gazlamalarning tuzilishi, ularning fizik-mexanik xossalarini, shakl saqlash xususiyatini belgilab beradi, materiallar paketini tanlashda, tayyorlash va foydalanishda, albatta ularni hisobga olish lozim. Noto’qima materiallar – tabiiy mo’yna, charm, plyonka materiallari, turli-tuman furnitura va boshqa buyumlar bo’lib, shuningdek, ularning assortimenti va xossalarini kiyim uchun ularni tanlashda, tayyorlashda hamda foydalanishda, albatta hisobga olish zarur.

Kiyim uchun materiallarning har xil turlarining to’qson foizdan ortiq qismini to’qima buyumlar tashkil etadi.

Assortiment (ingliz. assortment – kompleks, yig’ma) – materiallarning turlari.

Kiyim uchun matolar, trikotaj va noto’qima matolar hamda boshqa materiallarni ta’riflash (belgilash) uchun qo’llanadigan atamalar turli-tumandir. Misol uchun, klassik assortimentdagi matolar an’anaviy nomlarga ega bo’lib, ular ushbu matolarning; ishlab chiqarish (movut), tuzilmaviy (krep, diagonal), ba’zan oilaviy (batist, jakkard) yoki geografik (boston, damast)¹ kabi belgilarini ifoda etadi. Bu

nomlar sanoat va savdo amaliyotidan mustahkam o‘rin olgan. Yangi matolarga beriladigan nomlar ba’zi hollarda tor maqsadlarni (ko‘ylak, palto matosi), boshqa hollarda esa tayyorlash xossalarini (rang-barang to‘qilgan gazlama, jakkard gazlamasi) belgilaydi.

Artikul (lot. articulus) – buyumning, tovarning turi, shartli raqami (yoxud belgisi) bo‘lib, u boshqa mushtarak materiallardan hech bo‘lmaganda tuzilishining yoki xususiyatining bitta ko‘rsatkichi (iplarning qalinligi, zichligi, bezak turi, kengligi, to‘qilish turi va boshqalar) bilan farqlanib turuvchi muayyan materialga, buyumlarga beriladi.

Konfeksiya (nem. konfektion – tayyorlash) – tayyor kiyim-kechak, oqlama, birinchi ehtiyoj uchun mo‘ljallangan buyumlar: ko‘ylaklar, shimlar, sviter va ommaviy ishlab chiqariladigan boshqa buyumlar.

Konfeksiyalash – buyum yoki kiyim-kechak paketi uchun ularning xususiyatlarini, modaning zamonaviy yo‘nalishlarini hamda tikuvchilik ishlab chiqarilishi texnologik o‘ziga xosliklarini hisobga olgan holda, materiallarni to‘g‘ri, ilmiy asoslangan tarzda tanlash. Bu tanlov materiallar xossalarini yaxshi bilishga, kiyimning muayyan tashqi samarasiga erishish uchun, komfort, qulaylik, muayyan uzoq muddatlilik va ishqalanishga chidamlilikka erishish uchun foydalanish salohiyatiga asoslanadi.

Kiyim paketi – odamning noqulay iqlim sharoitlaridan himoyalaniş uchun bir vaqtda kiyiladigan buyumlar majmuasidir. U nafaqat himoya va utilitar, balki estetik vazifalarni ham bajaradi va quyidagi buyumlar to‘plamini o‘z ichiga oladi: korset buyumlar, ichki kiyim (oqlama), yengil ko‘ylak va ustki kiyim-kechaklar, bosh kiyimlar, poyabzal, paypoqlar, qo‘lqoplar va shu kabilar. Bir vaqtda kiyiladigan buyumlarning miqdori yil mavsumlariga hamda iqlim shart-sharoitlariga bog‘liq.

Masalan, yozda bu faqat ichki kiyim va ko‘ylak bo‘lishi mumkin.

Tikuvchilik buyumlari paketi – palto, kostyumlar, plash, kurtkalar va shu kabi ko‘pqatlamli kiyim turlariga kiruvchi materiallar. Masalan, erkaklar va ayollar paltosi materiallari paketi ikki va undan ortiq qavat (qatlam)lardan iborat: ustki material va astar; ustki material, astar, qistirma; ustki material, issiqlikni saqlovchi qistirma, astar; ustki material, qistirma, issiqlikni saqlovchi qistirma, astar va boshqa uyg‘unliklar. Paket uchun materiallar tanlovi muayyan buyum turiga taqdim etiladigan xossalari hamda talablarini hisobga olgan holda amalga oshiriladi.

GOST bo‘yicha mahsulot sifati mahsulotning maqsadiga muvofiq holda, muayyan ehtiyojlarni qondirishga yaroqliligini taqozo etuvchi xossalari majmuasi

sifatida belgilanadi. Kiyim uchun materiallar sifati standartlar bo'yicha yoki boshqa me'yoriy-texnik hujjatlar bo'yicha belgilanadi, sifat ko'rsatkichlari bilan baholanadi.

Sifat ko'rsatkichi – mahsulotning yaratilishi, foydalanish yoki iste'mol qilishning muayyan shart-sharoitlariga qo'llangan holda ko'rib chiqiladigan sifatining tarkibiga kiruvchi xossalari ko'rsatkichlarining (tavsifining) miqdoriy ifodasidir (masalan, ko'ylak matolarining havo o'tkazuvchanligi 100 dm³/m²; nam shimuvchanligi – 7–14% dan kam bo'lmasligi lozim).

Sifat – matoning xususiyati bo'lib, undan foydalanish shart-sharoitlari, tolali tarkibining turi, tuzilishiga ko'ra turlicha bo'lishi mumkinligi va katta yoki kichikroq ahamiyatga ega u yoki bu xossalarning ko'rsatkichlari jamlanmasi bilan baholanadi. Chunonchi, ko'ylaklik yoki oqlama (ichki kiyim) matolarining havo o'tkazuvchanligi plash yoki palto uchun mo'ljallangan matolarga qaraganda kattaroq ahamiyatga ega bo'ladi.

Sifat ko'rsatkichlari nomenklaturasi (lot. nomenclatura – ismlarning yozilishi) – mahsulot sifatini to'g'ri baholash uchun zarur bo'lgan asosiy sifat ko'rsatkichlarining jamlanmasi yoki ro'yxati (nomlanishi). Odatda, mahsulotning toifasi, turi va uning maqsadiga ko'ra belgilanadi.

Marketing (ingl. marketing, «market» – bozor, savdo-sotiq) – bozorni o'rganish va ishlab chiqargan tovarlarini sotishni kengaytirish maqsadlarida iste'mol talablariga faol ta'sir ko'rsatish bo'yicha tegishli kompaniyalar tomonidan amalga oshiriladigan tadbirlar tizimidir.

Kiyim uchun materiallar tasnifi

Kiyim-kechakning har xil turlarini tayyorlash uchun materiallarning keng assortimentidan foydalaniladi.

Assortiment deganda turlicha belgilari bo'yicha o'xshash bo'lgan materiallarni tanlash tushuniladi.

Mato, trikotaj va noto'qima matolar kabi kiyim uchun materiallar assortimentining kattagina qismi uzoq yillar davomida o'zgarishsiz ishlab chiqarilmoqda. Materiallarning bu turlari klassik materiallar sirasiga kiradi. Assortimentning boshqa qismi to'qima kimyo tolalari, ip va materiallarni olish, zamonaviy texnologiyani joriy etish, bezaklarning yoki tashqi ziynatlashning yangi turlarini, ayniqsa, trikotaj matolar va boshqalar uchun yangi to'qima rasmlarni yaratish tufayli muntazam yangilanib bormoqda. Assortimentni yangilashga bo'lgan ehtiyoj ulgurji ko'rgazma savdolarini o'tkazish yo'li bilan, talabni, moda taraqqiyoti xususiyatlarini o'rganish asosida belgilanadi.

Kiyim uchun materiallar assortimentini maqsadli rivojlantirish va shakllantirish maqsadida ularning ishlab chiqarishga kelib tushishini hisobga olishni tartibga solishda, sotish va iste'molda barcha materiallarni tasniflash uchun me'yoriy-texnik jihatidan hujjatlashtirish ishlab chiqilgan. Umumrossiya mahsulot tasnifnomasida (UMT) qabul qilingan hisobga olish tasnifi universal hisoblanib, u ishlab chiqarishning ko'pgina sohalarida qo'llanishi mumkin. Unda barcha mahsulotni umuman, (shu jumladan, matolarni, trikotaj, noto'qima matolar va kiyim uchun boshqa materiallarni) toifalarga, kichik toifalarga, guruhlariga, kichik guruhlariga va o'nlik razryadidagi yagona kodli belgilash turlariga bo'lishning yagona tamoyili qo'llanilgan. Birinchi va ikkinchi daraja (razryad)lar (raqamlar) toifani anglatadi, uchinchi – kichik toifani, to'rtinchi – guruhni, beshinchi – kichik guruhni, oltinchi – turni bildiradi. Oxirgi to'rtta razryad (yettinchi, sakkizinchi, to'qqizinchi, o'ninchi) mahsulotning tur ichidagi guruhlanishlar uchun qo'llanadi.

Maishiy maqsadlarga mo'ljallangan matolar va noto'qima matolar ОКРда 83 toifaga kiritilgan. U o'z ichiga o'nta kichik toifalarni oladi.

1. paxtadan ishlangan matolar va donali buyumlar;
2. zig'ir toladan ishlangan va kanoptola-jun qoplar;
3. zig'ir tolali matolar;
4. zig'ir tola turidagi matolar;
5. jun matolar;
6. jun turidagi matolar;
7. ipak matolar (shtapelsiz);
8. kimyoviy toladan ishlangan matolar;
9. noto'qima matolar.

Paxta ipli matolar uchun umumiy kod (raqam) 831000; zig'ir tolali uchun – 833000; jun tolali uchun – 835000; ipak tolali uchun – 837000; noto'qima matolar uchun – 839000. Har bir kichik toifada to'qqizta guruh ajratilgan.

Paxta tolali matolar kichik toifasi quyidagi guruhlardan iborat:

- 1– chitli, xom surpli (boz), satin;
- 2– oqlama;
- 3– ko'ylak uchun;
- 4– kiyim uchun;
- tukli, choyshab va mebel-bezama (dekorativ);
- astarli tik gazlama, sochiq va ro'mollar uchun;
- dag'al, idish uchun, qadoqlash uchun va dokali;
- 8 – texnik.

Paxta tolali matolarni keyingi kichik guruhlarga ajratilganidan soʻng, quyidagi kod belgilari olinadi.

831110 – chit matolar;

831120 – xom surp(boz) matolar;

831130 – satin matolar;

831210 – maxsus oqlama matolar;

831220 – mitkal oqlama matolar;

831230 – maxsus oqlama matolar;

831310 – sovuq mavsumiy koʻylaklik matolar;

831320 – yozgi koʻylaklik matolar;

831330 – erkaklar koʻylaklari uchun matolar (tungi koʻylak matolari);

831340 – qishki koʻylaklik matolar;

831350 – kompleks ipli koʻylaklik matolar;

831410 – sidirgʻa boʻyalgan kiyimlik matolar (plash va chodir matolaridan tashqari);

831420 – olabula toʻqilgan kiyimlik matolar;

831450 – olachipor kiyimlik matolar;

831460 – maxsus kiyimlik matolar;

831470 – qishki kiyimlik matolar;

831510 – tukli matolar;

831520 – paxmoq choyshablar;

831530 – pike choyshablar;

831540 – mebel-bezama (dekorativ) matolar;

831610 – astarlik matolar;

831620 – korset matolar;

831630 – tukli matolar;

831640 – sochiq matolar (paxmoq yaʼni, patlilaridan tashqari);

831650 – patli matolar;

831660 – roʻmol matolari.

Kichik guruhlarda paxta ipli matolar ishlanmasining turi yoki ishlov berish uslubiga koʻra tasniflanadi. Masalan, yozgi koʻylaklik matolar kichik guruhida (83132) quyidagi turlar ajratilgan: shishirilgan va merserlangan; sidirgʻa boʻyalgan; sidirgʻa boʻyalgan va merserlangan; olabula toʻqilgan; olabula toʻqilgan va merserlangan; oqlangan; merserlangan va boshqa tegishlicha turlarning belgilanishi – 831321, 831322, 831323, 831324, 831325, 831326, 831327, 831328, 831329.

Boshqa kichik guruhlarda matolarni tur(xil)larga bo'lish(ajratish)ning taxminan shu tamoyiliga rioya etiladi.

To'qimachilik sohasidagi mahsulotning tarmoq tasnifnomasida (OKP) aniq turlar, modellar, artikullar, o'n razryadli (raqamli) kod bilan belgilanadi. Masalan, 8313130632 quyidagilarni belgilab beradi: 83 – tayyor va noto'qima matolar; 831 – paxta tolali matolar va donali tayyor buyumlar; 8313 – ko'ylaklik guruhidagi paxta tolali tayyor matolar; 83131 – bahorgi-kuzgi mavsum kichik guruhining tayyor paxta ipli ko'ylak matolari guruhi; 831313 – bahorgi-kuzgi mavsum ko'ylaklik guruhi shishirilgan (to'ldirilgan) kichik guruhi paxta tolali ko'ylaklik tayyor matolar; 831313063 – «Teatr» merserlangan, shishirilgan, jakkard matosi, art. 1063; 8313130632 – «Teatr» merserlangan, shishirilgan, jakkard matosi, art. 1063 pishiq bo'yalgan B seriyasi.

Zig'ir tolali matolar kichik toifasida (833000) 8331 guruhiga ajratilgan bo'lib, unga zig'ir tolali ko'ylaklik-oqlama matolar kiritilgan. Bu kichik toifaga quyidagi kichik guruhlar mansub.

- 1– jakkard;
- 2– tor jakard va karetali;
- 3– xolstlar (kanopmato) va silliq sochiqlar;
- 4– tor oq va nim oq matolar;
- 5– keng oq va nim oq matolar;
- 6– maxsus bezaksiz (ishlanmasiz) kostyum-ko'ylaklik matolar;
- 7– maxsus bezakli kostyum-ko'ylaklik matolar;
- 8– yupqa dag'al matolar;
- 9– aralash (olabula) to'qilgan matolar.

Tegishli ravishda quyidagi kichik guruhlar belgilanadi: 83311, 83312, 83313, 83314, 83315, 83316, 83317, 83318, 83319.

Zig'ir tolali matolarning keyingi turlarga bo'lish, xuddi paxta tolali matolar kabi ishlov berishning xususiyatiga ko'ra amalga oshiriladi.

Jun tolali matolar kichik toifasida (835000) quyidagi guruhlar ajratilgan:

- 1– ko'ylaklik;
- 2– kostyumlik;
- 3– paltolik;
- 4– drap, tukli;
- 5– ro'mollik;
- 6– maxsus;
- 7– poyabzal.

Kichik guruhda jun tolali matolar qo‘llanadigan tolalarining turi va ishlov berish usuliga bog‘liq holda sof jun, yarim jun, kamvol (mayin jun), yupqa movut va dag‘al movutlarga ajratiladi. Kichik guruhlar quyidagi farqlanadi:

- 83511 – sof jun tolali kamvol ko‘ylaklik;
- 83515 – jun tolali yupqa movut ko‘ylaklik;
- sof jun tolali kamvol kostyumlik;
- jun tolali kamvol kostyumlik;
- sof jun tolali yupqa movut kostyumlik;
- jun tolali yupqa movut kostyumlik;
- jun tolali yupqa movut kostyumlik (sheviot);
- yupqa jun tolali yupqa movut kostyumlik (movut);
- 82531 – sof jun tolali kamvol paltolik;
- 83532 – jun tolali kamvol paltolik;
- sof juntolali yupqa movut kostyumlik (drap);
- bir qatlamli (qavatli) jun tolali yupqa movut pal’tolik;
- 83535 – bir qatlamli jun tolali yupqa movut paltolik (drap);
- 83538 – sof jun tolali dag‘al movutli paltolik;
- 83539 – juntolali dag‘al movutli paltolik.

Ipak matolar kichik toifasida (837000) quyidagi guruhlar ajratiladi:

- 1– ko‘ylaklik, bluza va kostyumlik;
- 2– erkak ko‘ylaklik;
- 3– korset;
- 4– astar;
- 5– tukli;
- 6– bezakli (dekorativ);
- 7– plashlik;
- 8– texnik;
- 9– boshqalar.

Tegishli ravishda quyidagi guruhlar belgilanadi: 8371, 8372, 8373, 8374, 8375, 8376, 8377, 8378, 8379.

Kichik guruhlarga bo‘lish tabiiy ipakdan va kimyoviy iplardan ishlab chiqilgan matolarning xomashyo tarkibini hisobga olgan holda o‘tkazilgan, kichik guruhlardagi turlar esa, matolarni ishlab chiqish yoki ishlov berishni hisobga olgan holda belgilangan (krep, silliq, jakkard va atlas). Masalan, ko‘ylaklik, bluza va kostyum matolari guruhida: 83711 – tabiiy ipakdan; 83712 – sun‘iy iplar aralashtirilgan tabiiy ipakdan; 83713 – kimyoviy va tabiiy tolalar bilan aralashtirilgan tabiiy ipakdan;

83714 – sun'iy iplardan; 83715 – paxta tolasi aralashtirilgan sun'iy iplardan; 83716 – kimyoviy tolasi aralashmali sun'iy iplardan; 83717 – sintetik iplardan; 83718 – sun'iy iplar aralashtirilgan sintetik iplardan; 83719 – kimyoviy tolalar aralashtirilgan sintetik iplardan.

Bu kichik guruhlardagi turlar ishlab chiqish yoki ishlov berish xususiyatlariga ko'ra belgilanadi. Chunonchi, tabiiy ipakdan ishlangan ko'ylaklik bluza va kostyumlik matolar kichik guruhida ikkita tur ajratiladi:

837111 – silliq (sidirg'a) bo'yalgan; 837112 – shishirilgan (to'ldirilgan).

Kimyoviy tolali tayyor matolar (838000) kichik toifada ajratilgan. Bunda matolarni guruhlariga bo'lish, maqsadni hisobga olgan holda o'tkazilgan:

- 1– kostyumlik;
- 2– ko'ylaklik;
- 3– erkak ko'ylaklik;
- 4– bezakli (dekorativ);
- 5– astarlik;
- 6– poyabzal uchun;
- 7– plashlik;
- 8– texnik.

Kichik guruhlariga bo'lish xomashyo aromati bo'yicha, turlarga bo'lish esa, sirtining (yuzasining) holatiga ko'ra amalga oshirilgan.

Maishiy maqsadlardagi noto'qima matolar kichik toifasi (839000) quyidagi guruhlariga bo'lingan:

- 1– maishiy matolar;
- 2– poyabzal uchun; – artish uchun;
- 3– idish va qadoqlash uchun;
- 4– texnik.

Guruhlarda xomashyo belgilariga ko'ra kichik guruhlar ajratiladi: paxta tolali, zig'ir tolali, jun va ipak tolali matolar. Assortimentni keyingi turlarga bo'lish, ishlov berilishiga ko'ra quyidagicha amalga oshiriladi: dag'al, oqartirilgan, bosma rasmi, olabula to'qilgan, sidirg'a bo'yalgan va patli noto'qima gazlamalar alohida ajratilgan. Mahsulotning tarmoq tasnifnomasida **to'qimachilik sanoati mahsulotlari** 84-toifaga birlashtirilgan.

Trikotaj polotnolar (847000) kichik toifasi shartli belgili gazlamalar guruhini o'z ichiga oladi:

- 847100 – paxta tolali;
- 847200 – sof jun tolali;

847300 – sun'iy iplar va iplardan;

847400 – sintetik iplar va iplardan;

847500 – yarim jun tolali iplardan yoki tabiiy, sun'iy, sintetik tolali va sof jun yoki yarim jun tolali iplarning aralashmasidan;

847600 – tabiiy, sun'iy va sintetik tolalar aralashsidan paxtadan iborat bo'lgan tolali iplardan;

847700 – tabiiy, sintetik tolali va sun'iy tolalar aralashmasidan;

847800 – tabiiy, sun'iy va sintetik tolalar hamda sintetik tolalar aralashmasidan.

Guruhlar trikotaj sanoati korxonalarida qayta ishlanishiga ko'ra 847110 dan

847810 gacha kichik guruhlariga bo'linadi va boshqa sohalar korxonlari bo'yicha esa 847820 dan boshlab ajratiladi. Turlarga keyingi bo'linish to'qilishini hisobga olish bilan amalga oshiriladi:

– silliq (kulir);

– futerlangan (taralgan, titilgan);

– ikki lastlik (inter lok);

yupqa lastlik;

to'qilgan asosli (vertel, rashel);

847127 fangali (lastli, fangali va jakkardli).

Sun'iy trikotaj mo'ynasi 848000 kichik toifasiga kiradi va ikkita guruh bilan ifodalanadi: 848700 – tabiiy yoki sintetik tolalar (iplar) bilan aralashtirilgan sun'iy tolalar (iplar) aralashmasidan tayyorlangan mo'yna; 848800 – tabiiy, sun'iy, sintetik tolalar (iplar) bilan sintetik tolalar (iplar) aralashmasidan tayyorlangan mo'yna.

848700 guruhida astar (848712) sifatida foydalaniladigan matolar ajratilgan, o'yinchoqlar uchun – (848713), 848800 guruhida esa quyidagi matolar ajratiladi: 848811 – ustki buyumlar uchun; 848812 – astar uchun; 848813 – o'yinchoqlar uchun; 848814 – texnik maqsadlarda; 848815 – bosh kiyimlar uchun.

MTT (OKP) tikuvchilik sanoati mahsulotlari **85 – tikuvchilik mahsulotlari** toifasiga kiritilgan. Ushbu toifada quyidagi kichik toifalar belgilangan:

851000 – ustki kiyim;

852000 – kostyumlik buyumlar;

853000 – ko'ylaklik buyumlar;

854000 – oqlama buyumlar va choyshablar;

855000 – maxsus kiyimlari (harbiy va milisiya formalaridan tashqari);

856000 – bosh kiyimlar (futer va trikotajdan tashqari); 857000 – ishchilar uchun va maxsus maqsadlardagi buyumlar; 859000 – boshqa tikuvchilik buyumlari.

851000 toifasida ayrim turdagi tikuvchilik buyumlarini raqamlash quyidagi tarzda amalga oshiriladi:

851061 – bolalar uchun aralash matolardan plashlar;

– kattalar uchun paxta tolali matolardan kurtkalar;

– bolalar uchun paxta tolali matolardan kurtkalar;

851082 – aralash matolardan palto, plash va kurtkalar;

851100 – palto va yarim (kalta) palto;

851108 – bolalar uchun jun matolardan palto;

851110– paxta tolali matolardan palto va kalta palto:

erkaklar uchun;

ayollar uchun;

851114 maktab yoshidagi qizlar uchun;

851116 – maktabgacha va yasli yoshidagi qizlar uchun.

851120– trikotaj matodan palto va kalta palto:

851121– erkaklar uchun;

851122– ayollar uchun;

851123– maktab yoshidagi o‘g‘il bolalar uchun;

851124– maktab yoshidagi qiz bolalar uchun; **851126** – maktabgacha va yasli yoshidagi qizlar uchun; **851130 – zig‘ir tolali matolardan palto va kalta palto:**

851132 – ayollar uchun.

851140– sun‘iy charm(plyonkasiz)dan palto va kalta palto:

851143– erkaklar uchun;

851144854142 – ayollar uchun;

851145– maktab yoshidagi o‘g‘il bolalar uchun;

851146– maktab yoshidagi qiz bolalar uchun;

851147– maktabgacha va yasli yoshidagi o‘g‘il bolalar uchun; 851146 – maktabgacha va yasli yoshidagi qiz bolalar uchun.

851150– jun matolardan palto va kalta palto:

851151– erkaklar uchun;

851152– ayollar uchun;

851153– maktab yoshidagi o‘g‘il bolalar uchun;

851154– maktab yoshidagi qiz bolalar uchun;

851155– maktabgacha va yasli yoshidagi o‘g‘il bolalar uchun; 851156 – maktabgacha va yasli yoshidagi qiz bolalar uchun.

851160– sun‘iy mo‘ynadan va sun‘iy qorako‘ldan palto va kalta palto:

851161– erkaklar uchun;

851162– ayollar uchun;

851163– maktab yoshidagi o‘g‘il bolalar uchun;

851164maktab yoshidagi qiz bolalar uchun;

851165maktabgacha va yasli yoshidagi o‘g‘il bolalar uchun; maktabgacha va yasli yoshidagi qiz bolalar uchun.

851170– **ipak matolardan palto va kalta palto:**

851171– erkaklar uchun;

851172– ayollar uchun;

851173– maktab yoshidagi o‘g‘il bolalar uchun;

851174– maktab yoshidagi qiz bolalar uchun;

851175– maktabgacha va yasli yoshidagi o‘g‘il bolalar uchun; **851176** – maktabgacha va yasli yoshidagi qiz bolalar uchun.

851180– **plyonkali materiallardan palto va kalta palto:**

851181– erkaklar uchun;

851182– ayollar uchun;

851190– **noto‘qima matolardan palto va kalta palto:**

851191– erkaklar uchun;

851192– ayollar uchun;

851200– **plashlar (yopinchiqlar shu jumladan):**

851201– bolalar uchun:

851210– **paxta tolali matolardan:**

851211– erkaklar uchun;

851212– ayollar uchun;

851213– maktab yoshidagi o‘g‘il bolalar uchun;

851214– maktab yoshidagi qiz bolalar uchun;

851215– maktabgacha va bog‘cha yoshidagi o‘g‘il bolalar uchun; **851216** – maktabgacha va bog‘cha yoshidagi qiz bolalar uchun.

851250– **jun matolardan:**

851251– erkaklar uchun;

851252– ayollar uchun;

851253– maktab yoshidagi o‘g‘il bolalar uchun.

Charm-teri sanoati mahsulotlarini ham o‘z ichiga oluvchi **86 toifada** kiyimkechak materiallari 863400 guruhiga kiritilgan bo‘lib, 863451 va 863452 raqamlari bilan belgilangan tabiiy boyitilgan yuzali cho‘chqa terilaridan tayyorlanadigan xrom teri ifodalangan, shuningdek, 863461 raqami bilan belgilangan suvga chidamli qoplamali qo‘y terisidan tayyorlangan xromli charm ifodalangan.

Yirik shoxli qoramol terilaridan tayyorlangan kiyim va bosh kiyimlari uchun ro'yxat (spilok) 864511 belgisi bilan 864000 kichik toifasida ifodalangan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. G.Q.Qulijanova, S.S.Musayev —Yengil sanoat mahsulotlari texnologiyasi O'quv qo'llanma. Toshkent-2002 yil.
2. Nigmatova F.U. —Yengil sanoat mahsulotlarini loyihalashning avtomatlashtirilgan sistemasil fanidan ma'ruzalar matni. Toshkent-2015 yil.
3. Nigmatova F.U., Xojimatov R.S., Shomansurova M.Sh —Tikuv buyumlarini loyihalashning avtomatlashtirilgan sistemasil fanidan tajriba mashg'ulotlarini bajarish uchun uslubiy qo'llanma. Namangan-2016 yil.
4. M.K.Rasulova. Tikuv buyumlari texnologiyasi fanidan uslubiy ko'rsatma. T., TTESI. 2004 y